

Procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

§ 1 Definicje

Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że krzywdzeniem jest każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnić można cztery formy krzywdzenia osoby małoletniej:

- przemoc psychiczną,
- przemoc fizyczną,
- zaniedbywanie,
- wykorzystywanie seksualne małoletniego.

Wykorzystywanie seksualne dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, i/lub na którą nie jest odpowiednio dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób, i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa.

Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy¹.

§ 2

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego

Wśród przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego wyróżnić można przestępstwa wskazane w *Ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.) w następujących regulacjach:

- art. 197 (zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej),
- art. 198 (seksualne wykorzystanie niepełnoletniości lub bezradności),
- art. 199 (seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia),
- art. 200 (seksualne wykorzystanie małoletniego),
- art. 200a (elektroniczna korupcja seksualna małoletniego),
- art. 200b (propagowanie pedofilii),
- art. 202 (publiczne prezentowanie treści pornograficznych).

Zgodnie z art. 304 § 2 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu postępowania karnego* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.) instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

¹ P. Masłowska, J. Podlewska, *Interwencja prawna na rzecz dziecka krzywdzonego. Informator dla profesjonalistów*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2023.

§ 3 Ważne sygnały

Pracownicy placówki zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu, w szczególności o możliwości popełnienia przestępstwa wskazanego w § 2. Uwagę pracownika powinny zwrócić przykładowo następujące zachowania:

- dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić,
- podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp., dziecko często je zmienia,
- pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne,
- dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,
- dziecko wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
- dziecko boi się rodzica lub opiekuna,
- dziecko boi się powrotu do domu,
- dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone,
- dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
- dziecko moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób,
- nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka.

§ 4 Procedury postępowania

1. W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu małoletniego lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego pracownik ma obowiązek:
 - 1) wezwać pogotowie, jeżeli wystąpiło poważne uszkodzenie ciała, lub skonsultować się z pielęgniarką, jeżeli uszkodzenie nie wymaga natychmiastowej interwencji pogotowia,
 - 2) poinformować o zdarzeniu lub swoich podejrzeniach co do krzywdzenia małoletniego dyrektora placówki,
 - 3) sporządzić notatkę służbową opisującą zdarzenie, w szczególności przyczynę wystąpienia podejrzenia o krzywdzeniu małoletniego.
2. Powiadamiając dyrektora o podejrzeniu krzywdzenia małoletniego, pracownik:
 - 1) przedstawia formy i okoliczności krzywdzenia, które udało mu się ustalić, lub których wystąpienie podejrzewa,
 - 2) informuje o zachowaniach i wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia.
3. W przypadku gdy zachodzi podejrzenie popełnienia wobec małoletniego jednego z przestępstw wskazanych w § 2:
 - 1) dyrektor placówki składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, realizując obowiązek wynikający z art. 304 § 2 *Kodeksu postępowania karnego*,
 - 2) dyrektor podejmuje niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, o ile miało ono miejsce na terenie placówki,

- 3) dyrektor składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, korzystając z wzoru stanowiącego załącznik do niniejszej procedury.
4. Dyrektor placówki występuje do sądu rodzinnego, w tym o wgląd w sytuację rodziną, w szczególności gdy dziecko jest zaniedbywane, rodzice działają na niekorzyść małoletniego.
5. Dyrektor placówki jest odpowiedzialny za wdrożenie procedury „Niebieskiej karty” w przypadku podejrzenia przemocy domowej rozumianej jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
 - 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
 - 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - 5) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

§ 5

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia

1. Koordynatorem pomocy dziecku krzywdzonemu jest dyrektor placówki, który jest odpowiedzialny za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu.
2. Dziecko może zgłosić, że jest krzywdzone każdemu nauczycielowi, który podejmie działania określone w § 4.
3. Osobami udzielającymi wsparcia małoletniemu są wyznaczeni przez dyrektora placówki nauczyciele.
4. Nadzór nad prowadzeniem przypadku dziecka krzywdzonego sprawuje dyrektor placówki udzielając wsparcia i pomocy osobom bezpośrednio zaangażowanym w pomoc.

§ 6

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

1. Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia opracowywany jest przez zespół powołany przez dyrektora placówki, w skład, którego wchodzi 3 wskazani przez niego nauczyciele, odpowiedni do rodzaju niepełnosprawności dziecka czy jego potrzeb.
2. Zespół, o którym mowa w ust. 1 opracowując plan wsparcia zapoznaje się ze zgromadzoną dokumentacją.
3. Przy opracowaniu planu zespół, o którym mowa w ust. 1 może korzystać z pomocy ośrodka pomocy społecznej czy policji.
4. Na posiedzenie zespołu, o którym mowa zaprasza się rodzica małoletniego.
5. W planie wsparcia określa się formy pomocy i osoby odpowiedzialne za ich realizację.
6. Kopię planu wsparcia przekazuje się rodzicom małoletniego.

§ 7

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego

1. Dyrektor placówki prowadzi dla każdego zgłoszonego lub ujawnionego incydentu lub zdarzenia zagrażającemu dobru małoletnich odrębne akta sprawy, w których gromadzi dokumentację sprawy, w tym zgłoszenie, notatki nauczycieli, notatki z rozmów z uczniami, rodzicami, pisma kierowane do ośrodka pomocy społecznej, policji, kopię formularza niebieskiej karty A, zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wraz z kartą interwencji.
2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1 jest przechowywana przez Dyrektora placówki, w miejscu nie dostępnym dla osób nieuprawnionych.
3. Z dokumentacją, o której mowa w ust. 1 mogą zapoznawać się:
 - 1) osoby udzielające wsparcia,
 - 2) zespół, o którym mowa w § 6 ust. 1, i § 9 ust. 4
 - 3) uprawnione organy, w szczególności sąd, policja, prokuratura.

§ 8

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów oraz oceny standardów

1. Wnioski dotyczące zmiany standardów ochrony małoletnich mogą zostać zgłoszone w szczególności przez:
 - 1) radę pedagogiczną
 - 2) rodzica, ucznia, nauczyciela,
 - 3) organ prowadzący,
 - 4) organ nadzoru pedagogicznego,
 - 5) ośrodek pomocy społecznej,
 - 6) kuratora sądowego.
2. Standardy ochrony małoletnich podlegają przeglądowi co najmniej raz w roku, z uwzględnieniem analizy przypadków, które wystąpiły w szkole i na bieżąco w miarę potrzeb aktualizowane.
3. Dyrektor placówki powołuje zespół do którego zadań należy:
 - 1) przegląd i przygotowanie zmian standardów ochrony małoletnich, o których mowa w ust. 2
 - 2) ocena standardów ochrony małoletnich, o której mowa w ust. 6.
4. Zespół, o którym mowa w ust. 3 działa w składzie 3 osobowym.
5. Zespół na początku roku szkolnego przedstawia na posiedzeniu rady pedagogicznej swoje wnioski wynikające z weryfikacji standardów ochrony małoletnich i propozycje zmian.
6. Zespół, o którym mowa w ust. 4 raz na dwa lat przeprowadza ankiety wśród rodziców i nauczycieli celem oceny funkcjonowania standardów.
7. Zespół, o którym mowa w ust. 4 przy dokonywaniu oceny funkcjonowania standardów bierze pod uwagę wyniki ankiet, analizę ujawnionych przypadków krzywdzenia małoletnich oraz zmiany przepisów prawa.
8. Z oceny standardów zespół, o którym mowa w ust. 4 sporządza raport zawierający przeprowadzoną analizę, wyniki ankiet i rekomendacje dostosowania procedur do potrzeb szkoły oraz przepisów prawa, który przedstawia dyrektorowi placówki.

§ 9

Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

1. Poradnia poprzez działania profilaktyczne i wychowawcze uczy dzieci budowania bezpiecznych relacji opartych na zasadach wzajemnego szacunku, poszanowania praw innych osób, tolerancji i akceptacji innych bez względu na ich wygląd, pochodzenie, czy niepełnosprawność, mówienia o swoich potrzebach i emocjach.
2. Na zajęciach grupowych zachowania niedozwolone w relacjach pomiędzy dziećmi to w szczególności:
 - 1) przemoc fizyczna np. : uderzenie kolegi, szarpanie, bójki
 - 2) znieważanie, wyśmiewanie, poniżanie,
 - 3) zastraszanie, dręczenie, w tym poprzez środki komunikacji na odległość
 - 4) kradzież,
 - 5) wyłudzenie pieniędzy czy innych rzeczy wartościowych,
 - 6) wulgaryzmy
 - 7) nagrywanie lub robienie zdjęć kolegi bez jego zgody i udostępnianie jego wizerunku w Internecie,
 - 8) proponowanie narkotyków i innych używek.

§ 10

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie

1. Sieć placówki jest zabezpieczona hasłem.
2. Dostęp do sieci posiadają wyłącznie pracownicy placówki.
3. Dzieci jak i rodzice nie mogą korzystać z sieci placówki, jak i sprzętu stanowiącego własność placówki.
4. Sieć jest filtrowana aby uniemożliwić dostęp do witryn nieodpowiednich.
5. Na komputerach będących na wyposażeniu placówki zainstalowane jest oprogramowanie antywirusowe oraz blokujące treści niewłaściwe stanowiące zagrożenie dla uczniów.
6. Instalowanie oprogramowania, aplikacji na sprzęcie stanowiącym własność szkoły jest możliwe jedynie przez administratora.
7. Sprzęt stanowiący własność szkoły nie jest używany w celach prywatnych.

Dyrektor Poradni
Psychologiczno-Pedagogicznej
w Bieruniu

mgr Agata Nowińska

